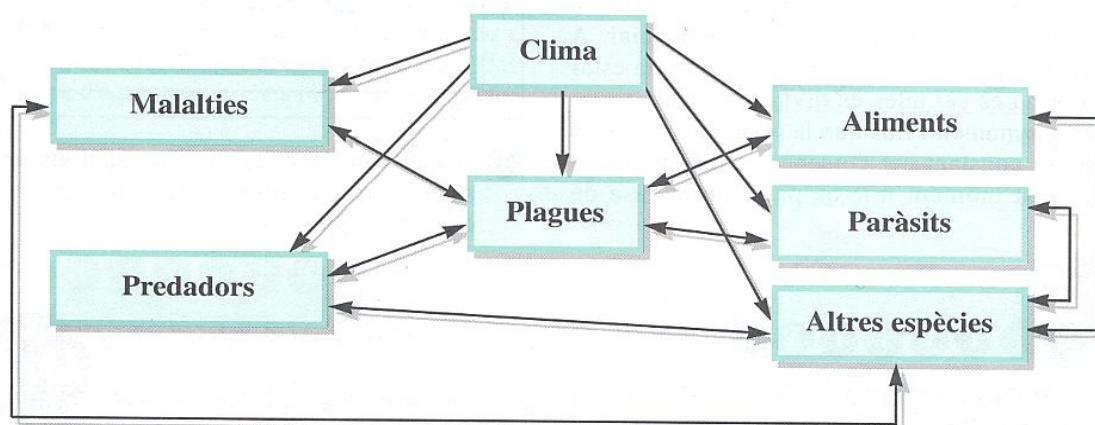

Per què els boscos de Cardedeu són com són?

En temps dels romans, segons que s'atribueix al geògraf Estrabó, un esquirol podia anar des del sud de la península ibèrica, fins els Pirineus, tot saltant de capçada en capçada, dels arbres dels nostres boscos, sense haver de posar les potes a terra. S'atribueix la dita a Estrabó però, el cert és que la descripció que fa de la península ibèrica a la seva *Geographia*, que és de segona mà, perquè ell no hi viatjà mai, no en diu res. La cita però pot tenir quelcom de veritat i sembla que podia ser cert.

Ara molta de la vegetació que antigament cobria els sòl ha estat aclarida per fer-ne pastures, camps de conreu, i per fer-hi les infraestructures viàries i els pobles i ciutats. Els arbres encara dominen el paisatge. Els boscos són comunitats formades per diversos vegetals però en les que dominen els arbres. També hi ha arbusts, lianes i herbes. Les plantes que trobem al bosc es distribueixen a l'espai per poder aprofitar millor les condicions ambientals. Es troben formant estrats. Els boscos cobreixen el 40% de la superfície terrestre, si descomptem els deserts i les glaceres. Hi ha boscos de diversos tipus segons els arbres que si fan.

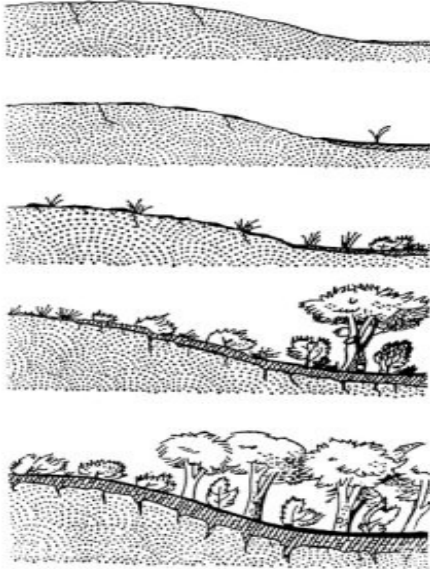
Molts són els factors que fan canviar la vegetació d'un indret. Els ecosistemes no han estat sempre com ara els podem veure. Les poblacions es veuen sotmeses a factors que determinen un seguit de canvis. L'esquema il·lustra la connexió entre les espècies i aquests factors:

Una de les conseqüències de la regulació biològica de les comunitats és el fenomen de la successió ecològica. La successió ecològica es pot definir com el procés ordenat de canvis de la comunitat que són el resultat de la modificació de l'ambient físic, i de la pròpia comunitat i que finalitza amb l'establiment d'un ecosistema estable.

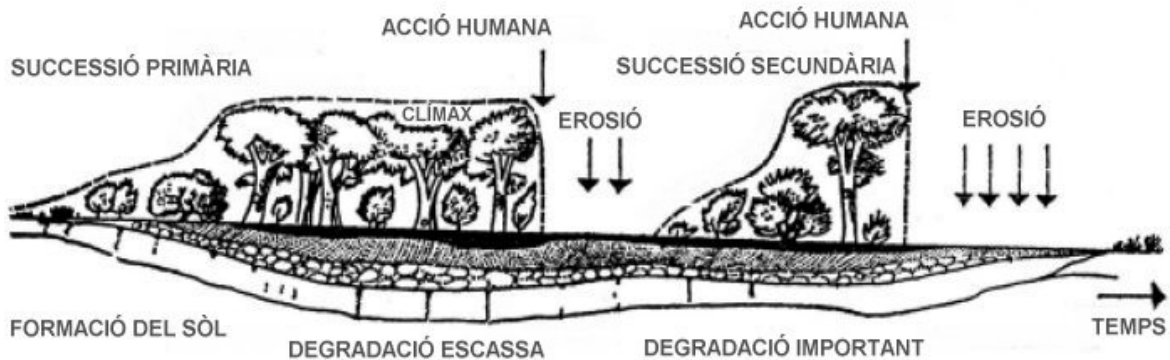
Les diferents etapes del desenvolupament de la successió s'acaben en l'etapa final la clímax. La clímax es fa sobre un sòl ben desenvolupat. La comunitat està únicament en equilibri amb el clima. Respecte a les comunitats vegetals, la que presenta la clímax és la més desenvolupada de totes i la més complexa.

La successió, el procés ordenat de desenvolupament de les comunitats, que comença sobre una àrea estèril, on en principi les condicions no són favorables, s'anomena successió primària. La successió secundària es refereix a les que es desenvolupen sobre llocs, àrees, etc. que estaven ocupades per una comunitat climàtica en la que s'ha trencat l'equilibri.

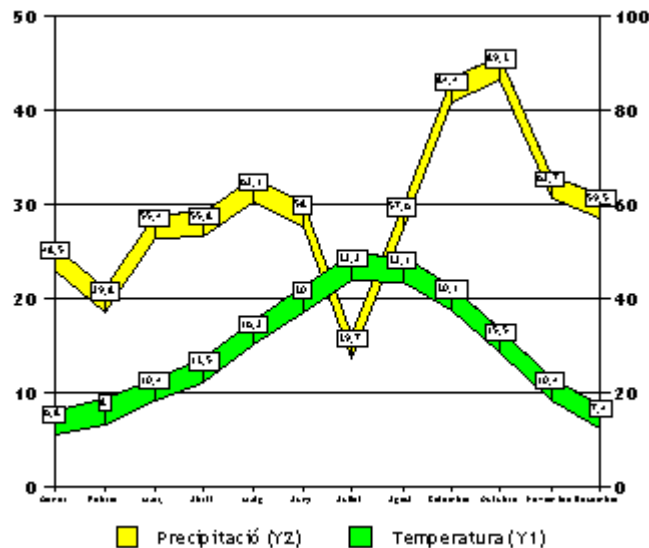
La vegetació posseeix la capacitat de regenerar-se i cicatritzar les ferides que ha rebut. Segons la intensitat del dany, la regeneració es fa d'un sol cop (substitució d'arbres morts o tallats en un bosc) o passant per una sèrie d'etapes successives (successió secundària), cadascuna de les quals crea les condicions necessàries que fan possible el pas a la següent. Malgrat tot, les etapes de regeneració del paisatge són molt lentes (duren segles, de vegades) i no sempre són possibles, ja que l'erosió del sòl moltes vegades fa impossible aquesta regeneració.

Successió primària

Actualment la vegetació de la terra baixa, força deforestada, és constituïda per conreus, per altres tipus de vegetació boscosa dominats pel pi blanc o pel pi pinyoner, malgrat que la seva zona de distribució natural sigui els arenals de la costa (pi pinyer) o les àrees pobres de la muntanya baixa (pi blanc). El pi ha augmentat la seva àrea de distribució gràcies a l'acció humana que fa que la comunitat clímax de l'alzinar sigui substituïda per altres comunitats, patint una regressió.

El clima mediterrani, el propi del països al voltant de la Mediterrània, es caracteritza per dues èpoques de pluges, la primavera i la tardor, pels seus estius molt secs i pels hiverns temperats.

	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Precipitació mm	48,5	39,8	55,4	55,8	63,1	58	29,7	57,6	84,4	89,2	63,7	59,5
Temperatura ° C	6,8	8	10,4	12,5	16,3	20	23,3	23,1	20,1	15,5	10,4	7,4

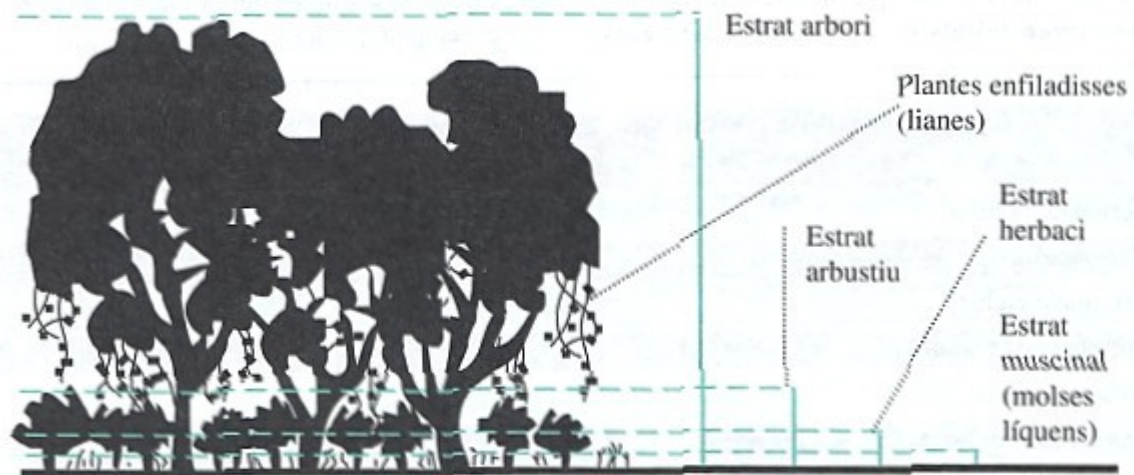
Sota aquestes condicions, a la terra baixa, s'hi estableix una vegetació de boscos i bosquines ben diferenciada. L'alzinar, el bosc que s'organitza al voltant d'una espècie arbòria, l'alzina, és la vegetació característica, de la terra baixa. Malgrat aquesta afirmació, la superfície del país ocupada per alzinars és mínima si la comparem amb la que teòricament caldria esperar que ocupés. Els antics alzinars foren tallats o cremats pels diferents pobladors, ja des de temps prehistòrics. Obrien clarianes per establir-s'hi i per fer pastures i conreus.

L'alzinar és una vegetació en la que dominen les plantes perennes anomenades esclerofil·les, de fulla dura que les protegeix de la pèrdua d'aigua. És un tipus de bosc espès i de molta ombra.

L'estrat arbori és constituït per les alzines amb una alçada mitjana de 8 a 10 metres. El sotabosc arbustiu, d'una alçada de 2 a 3 metres, és format pel marfull, l'aladern, l'aladern fals, l'arboç, el llentiscle i la lleterassa.

L'espessor i la impenetrabilitat de l'alzinar són degudes en gran part per la gran quantitat de lianes, plantes enfiladisses, que busquen la llum del sol tot entortolligant-se al tronc dels arbres. Les lianes de l'alzinar són l'heura, l'arítjol, l'esparreguera, el lligabosc, la vidiella i l'englantina.

L'estrat herbaci, poc dens degut a la manca de llum, té una alçada d'uns 50 centímetres. És format pel galzeran, la roja feréstega, la falzia negra i la violeta. Es poden trobar algunes moltes i líquens i a la tardor i la primavera bolets, ou de reig, peus de rata, carlets, pentinelles...

Per aprofitar les condicions que afavoreixen el desenvolupament de la comunitat, els organismes es distribueixen a l'espai de la manera més útil. La biocenosi s'estructura a l'espai i dóna lloc a l'estratificació.

L'alzinar és un bosc que afavoreix el sedentarisme dels animals tota vegada que les fluctuacions climàtiques són poc pronunciades com a resultat de la persistència de les fulles. L'ombra fa que la presència d'invertebrats i de vertebrats de sang freda sigui escassa. L'espessor i la impenetrabilitat són aprofitades per algunes espècies com a lloc de refugi o per criar-hi, d'altres hi estan perfectament adaptades.

Els mamífers que s'hi troben són animals de costums crepusculars i nocturnes que utilitzen el bosc com a refugi i per criar-hi. La majoria són de costums molts feréstecs.

A l'alzinar els amfibis hi són poc representats. Necessiten ambients humits són escassos. Com els mamífers, els amfibis que es troben a l'alzinar són de costums crepusculars i nocturnes. Viuen amagats sota les pedres, la fullaraca o les molses.

Els rèptils, com els amfibis, també són organismes de sang freda, però en disposar d'una pell més ben protegida no necessiten llocs tan humits. Se'ls sol trobar on hi ha abundant llum solar. A l'alzinar només s'hi troben de pas. En general als ocells els agrada la llum i els espais oberts. Els ocells de l'alzinar són en general esquerps i de colors críptics que fan confondre'ls amb el medi. Algunes espècies utilitzen l'alzinar com a refugi i es localitzen preferentment a les vores.

En el nostre país si els boscos de la terra baixa no haguessin patit l'acció humana serien alzinars. La forta explotació de l'alzinar, tant per fer llenya com per fer-ne carbó, s'ha deturat amb l'ús dels anomenats combustibles fòssils, bàsicament el petroli i el gas natural. Si preguntem: quins són els arbres característics dels nostres boscos? molts ens respondrien que els pins, i dirien que les pinedes són els boscos dominants. És cert les pinedes constitueixen la vegetació forestal majoritària, però resten lluny de poder ser considerades com a bosc. L'ús de les alzines portà lentament a la necessitat de reforestar amb una espècie de creixement ràpid. És així que l'alzina fou substituïda pel pi blanc, un de llocs amb poc sol i de condicions difícils per a les alzines, com les cingleres, llocs ventosos, etc.

La degradació dels alzinars dóna pas a una vegetació arbustiva dominada pel romaní i les estepes anomenada brolla. En plantar-hi pins les brolles esdevenen brolles arbrades que és el qualificatiu correcte de les pinedes.

Brolla

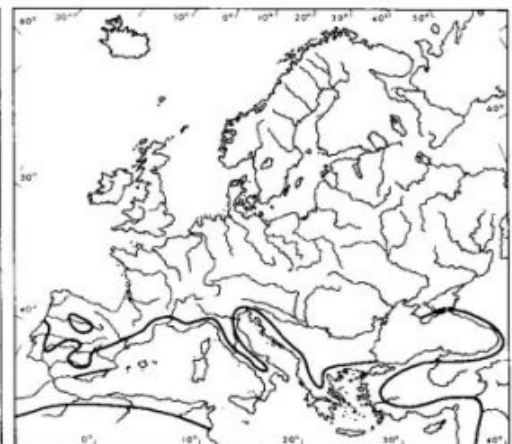
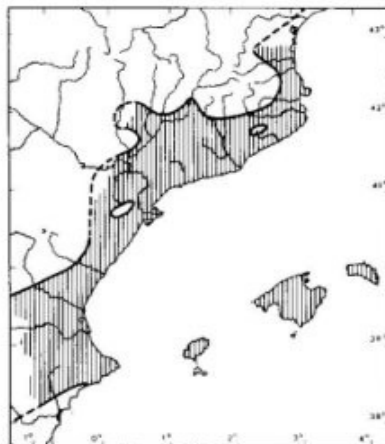

Brolla arbrada

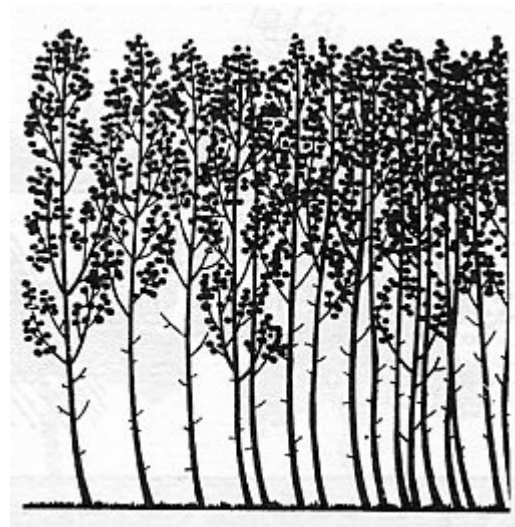
Alzinar

Com és que encara hi ha boscos? Els nostres avantpassats tenien cura del bosc. Les pràctiques forestals s'han ajustat al ritme de creixement dels arbres. Els romans quan colonitzaren el nostre país utilitzaven la fusta dels boscos per fer vaixells, per al carboneig, com a llenya i per fer bótes per envellir, guardar i transportar vi. Utilitzaven, bàsicament, les alzines i els roures, i per compensar les tales introduïren dos nous arbres, avui comuns, el pi pinyoner i el castanyer. El pi el portaren de la Mediterrània Oriental que, degut a la poca qualitat de la seva fusta, el degueren plantar per fixar dunes o terrenys sorrencs, mentre que el castanyer, originari de l'Àssia Menor, el plantaren per substituir els roures a les obagues. La fusta del castanyer era utilitzada en la construcció de vaixells i de bótes.

Distribució del pi pinyer

Ara les plantacions es fan amb arbres de creixement ràpid, com els pollancre o els eucaliptus, sobre terrenys d'antic ús agrícola i és per això que parlem de conreus forestals. Les plantacions són una solució en els països de la Mediterrània davant del baix rendiment dels boscos. Les plantacions han de rebre la mateixa consideració que un conreu, els boscos es poden seguir explotant de manera racional i quan calgui es poden fer repoblacions forestals, per recuperar zones boscoses o per regenerar-les si s'han explotat de manera abusiva.

Pollancreda un exemple de plantació

